

Raadsbrief 'Afschaffing Bouwvrijstelling Stikstof'

---

aan: de raad van de gemeente Hillegom

zaaknummer: Z-22-288089
datum collegevergadering: 24 januari 2023
portefeuillehouder: K. Hoekstra
behandelend ambtenaar: Natalie van Hattum / Joost du Pont
emailadres: n.vanhattum@hltsamen.nl
telefoon: 14 0252
embargo:

Inleiding

De Wet natuurbescherming regelt de bescherming van Natura 2000-gebieden in Nederland. In de nabijheid van de gemeenten Hillegom, Lisse en Teylingen liggen twee Natura 2000-gebieden te weten nationaal park Zuid-Kennemerland en de Coepelduynen tussen Noordwijk en Katwijk. In beide gebieden speelt de stikstofproblematiek. Dit is zo omdat er in beide gebieden habitattypen of leefgebieden van soorten voorkomen die gevoelig zijn voor stikstof.

Een stikstof probleem

Stikstofdepositie heeft verzurende en of vermestende effecten op habitattypen en leefgebieden. Om te bekijken of er binnen een Natura 2000-gebieden een probleem is als gevolg van die effecten zijn er in het verleden kritische depositiewaarden vastgesteld. In veel Nederlandse Natura 2000-gebieden wordt de kritische depositiewaarde overschreden. Een toename van de stikstofdepositie op die gebieden moet daarom worden voorkomen. Als gevolg van de overschrijding van de kritische depositiewaarde worden nieuwe activiteiten die stikstofdepositie veroorzaken vooraf beoordeeld.

Vergunningplicht

Met behulp van de Aerius calculator wordt vastgesteld hoeveel stikstof neerdaalt in een Natura 200 gebied. Voor activiteiten die een toename van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden veroorzaken, is in principe altijd een natuurvergunning nodig. Deze vergunningplicht volgt uit de Wet natuurbescherming. Omdat in veel Natura 2000-gebieden de kritische depositiewaarde voor stikstof wordt overschreden, is het in de praktijk vaak lastig om bij toename van stikstofdepositie een natuurvergunning te verkrijgen. Er moet vrijwel altijd voor worden gezorgd dat de stikstofdepositie per saldo toch niet toeneemt. Dat kan (in theorie) door intern of extern te salderen.

Wat is de bouwvrijstelling.

Sinds 1 juli 2021 was er geen natuurvergunning meer nodig voor (specifiek aangewezen) bouwactiviteiten voor zover het ging om stikstofdepositie tijdens de aanlegfase van een bouwproject. Dit is de bouwvrijstelling. Het werd hierdoor eenvoudiger om vergunningen te verlenen voor bouw- en infrastructurele projecten. Men diende er wel rekening mee te houden dat er voor de gebruiksfase wellicht wel een vergunning vereist was. Deze situatie was niet gewijzigd met de komst van de bouwvrijstelling.

Waarom heeft de Afdeling van de Raad van State een streep door de bouwvrijstelling gezet?

Recent heeft de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State zich gebogen over het vraagstuk van de bouwvrijstelling. De Afdeling concludeert dat de bouwvrijstelling niet voldoet aan het Europese natuurbeschermingsrecht.

Het pakket van maatregelen, dat de wetgever heeft gebruikt als onderbouwing om de bouwvrijstelling in de Wet natuurbescherming op te nemen, kan enkel worden gebruikt als maatregelen zijn uitgevoerd en de voordelen vaststaan. Het overgrote deel van de maatregelen is namelijk nog niet uitgevoerd. De onzekerheden over het maatregelenpakket zijn te groot en zo is het overgrote deel van de genoemde maatregelen niet concreet uitgewerkt, daarnaast is een flink deel van de maatregelen afhankelijk van vrijwillige keuzes van ondernemers. Deze onzekerheid is niet op te lossen met wettelijke regels waarin doelstellingen zijn vastgelegd, en ook niet met monitoring of bijsturing. Daarbij speelt mee dat er geen rekening mee is gehouden dat de bouwvrijstelling onbeperkt kon worden ingezet, zonder beperking in de tijd of naar locatie. Bovendien gold deze niet alleen voor concrete woningbouwprojecten, maar ook voor grote, meerjarige infrastructurele projecten.

Consequenties van de afschaffing.

Uit de uitspraak van de Afdeling volgt dat de bouwvrijstelling niet mag worden toegepast. Dat betekent niet dat er een algehele bouwstop geldt. Net als in de situatie van vóór de bouwvrijstelling, blijft het mogelijk om voor een plan of project een zogenoemde voortoets uit te voeren en, zo nodig, een passende beoordeling te maken. Daarnaast kan voor projecten van groot openbaar belang toestemming worden gegeven als daarvoor geen alternatieven zijn en de natuurschade gecompenseerd wordt.

Een andere oplossing is gelegen in fasering van een project en aandacht voor het materieel dat wordt gebruikt in de bouwfase. Reden waarom veel bouwbedrijven hebben gekozen voor vervanging van hun diesel materieel door schoner en/of elektrisch materieel.

Gevolgen voor de diverse bouwprojecten

Afhankelijk van de fase waarin het project zich bevindt, kunnen de gevolgen van de uitspraak verschillen:

- 1. Nieuwe projecten.* Voor nieuwe projecten is het helder: ook de bouwfase moet in de AERIUS-berekening worden meegenomen. Komt daaruit dat meer dan 0,005 mol/ha/jaar neerdaalt op een Natura 2000-gebied, dan moeten er extra stappen worden gezet. Bijvoorbeeld in de vorm van een (ecologische) voortoets of intern salderen. Hierbij is een en ander afhankelijk van het specifieke project. Voor veel projecten gaat het enkel om een extra administratieve hobbel, waarmee weliswaar tijd en kosten zijn gemoeid, maar van een daadwerkelijke streep door het project zal echter in veel gevallen geen sprake zijn.
- 2. Vergunning verleend, niet onherroepelijk.* Indien de vergunning is verleend maar deze nog niet onherroepelijk is, dan zijn de gevolgen afhankelijk van de fase van vergunningverlening en de procedure die daarbij is gebruikt. Over het algemeen geldt: hoe kleiner het bouwproject en hoe verder de fase van vergunningverlening, hoe kleiner de kans op gevolgen voor de verleende vergunning. Een en ander is dus afhankelijk van het specifieke project. Mocht er bezwaar/beroep worden ingesteld dan kan een nieuwe AERIUS berekening voor de bouwfase worden meegenomen. Hetgeen verwerkt moet worden in het besluit op bezwaar of een gewijzigd besluit in de beroepsfase.
- 3. Onherroepelijke vergunning en bouwfase nog niet afgerond.* Voor een onherroepelijke omgevingsvergunning kan de Porthos-uitspraak een gevolg hebben wanneer het project nog niet is gerealiseerd en/of de bouwfase nog niet is afgerond én het aspect stikstof niet is 'meegenomen' in de vergunningverlening. Echter, het aspect stikstof kan in dergelijke

gevallen alleen aanhangig worden gemaakt via een handhavingsverzoek bij OZHZ. Dit omdat de Wet natuurbescherming altijd rechtstreeks werkend is.

4. Onherroepelijke vergunning en bouwfase afgerond. Indien de bouwvergunning onherroepelijk is verleend en de bouwfase is afgerond, dan is de verwachting dat deze uitspraak vrijwel geen gevolgen zal hebben voor het project.

Conclusie

Het verdwijnen van de bouwvrijstelling kan leiden tot meer administratieve lasten en vertraging. Afhankelijk van de fase van het project en de vergunningverlening, zijn er namelijk nog verschillende mogelijkheden om het ontbreken van de juiste natuurtoestemming op te lossen. In veel gevallen zal het echter niet leiden tot een streep door het bouwproject.

Nieuwe release AERIUS calculator.

De rekentool voor de AERIUS calculator wordt doorlopend verbeterd. Eerder was aangekondigd dat de actualisatie op 22 november 2022 zou plaatsvinden. Deze datum is niet gehaald door een geconstateerde fout. Op 26 januari 2023 wordt de nieuwe AERIUS calculator verwacht. Deze datum kan doorschuiven (zie <https://www.aanpakstikstof.nl/actueel/nieuws/2022/12/2/actualisatie-AERIUS-naar-26-januari-2023> en <https://www.bij12.nl/nieuws/actualisatie-AERIUS-naar-26-januari-2023/>).

Het is een uiterst ongelukkig gekozen datum voor dossiers die voor besluitvorming naar de gemeenteraad moeten. Voor de komende besluitvorming kan dat consequenties hebben. Als de release datum niet wordt aangepast dan zal er vanaf 26 januari 2023, voor ieder besluit waarbij stikstof een rol speelt, gebaseerd moeten zijn op een berekening in deze nieuwe versie. Er geldt geen overgangsrecht op grond van de Regeling natuurbescherming. Alle lopende procedures waarover nog geen definitief besluit is genomen, moeten dus opnieuw worden beoordeeld. Ook de lopende procedures waarbij het onderdeel stikstof in een voortoets is afgedaan, bijvoorbeeld op basis van intern salderen. In veel gevallen betekent dit dat een nieuwe AERIUS-berekening gemaakt moet worden. Wanneer de nieuwe versie van AERIUS tot andere resultaten leidt, moet een heroverweging plaatsvinden.

Wanneer het definitieve besluit niet genomen kan worden vóór 26 januari 2023, dient er een nieuwe AERIUS-berekening te worden uitgevoerd met de nieuwe release ná 26 januari 2023.

Bijlagen: n.v.t.